

1887 IV, 22 ult

L. 1887
n. 10

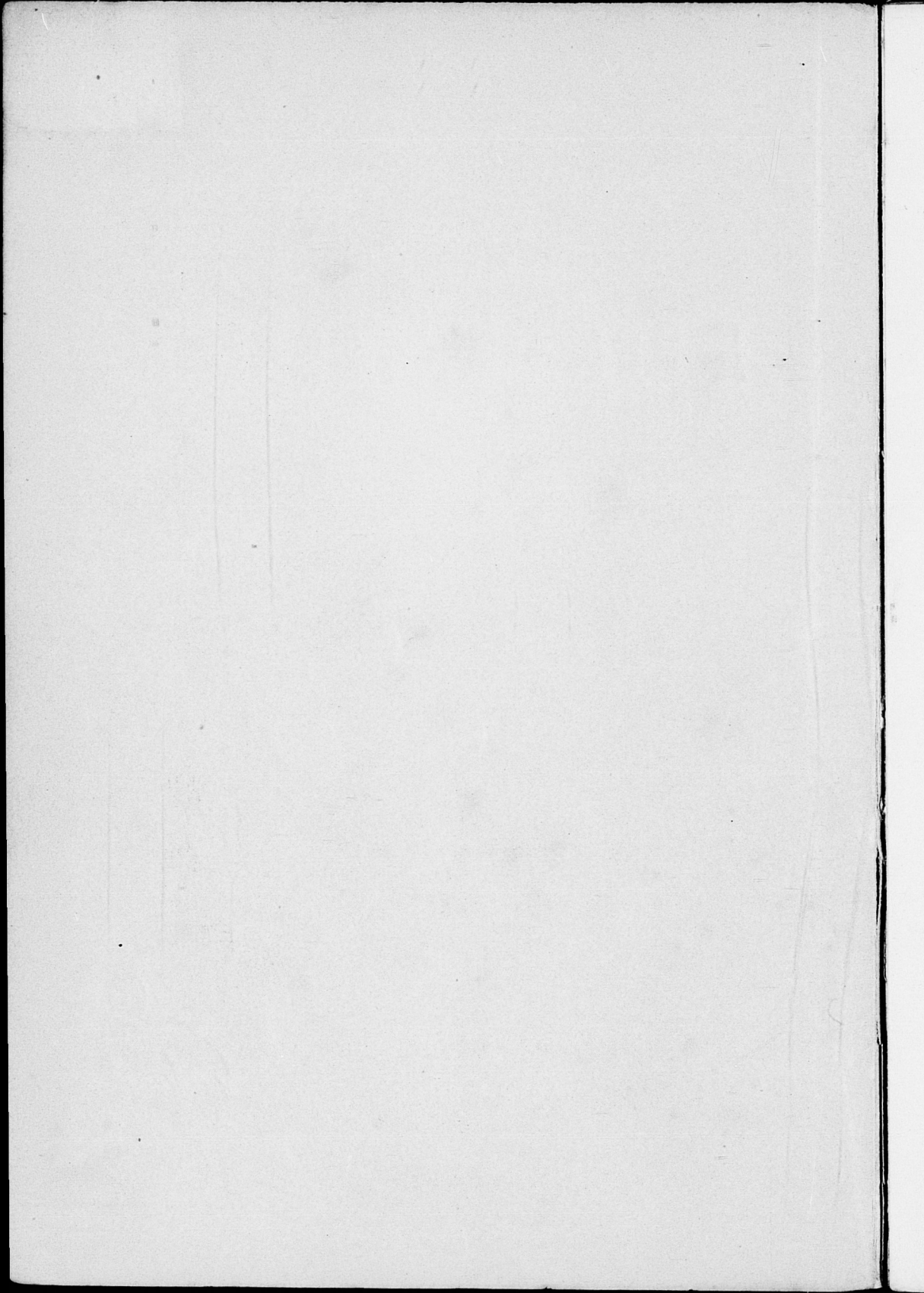
NEMO.

BULGARIJE.

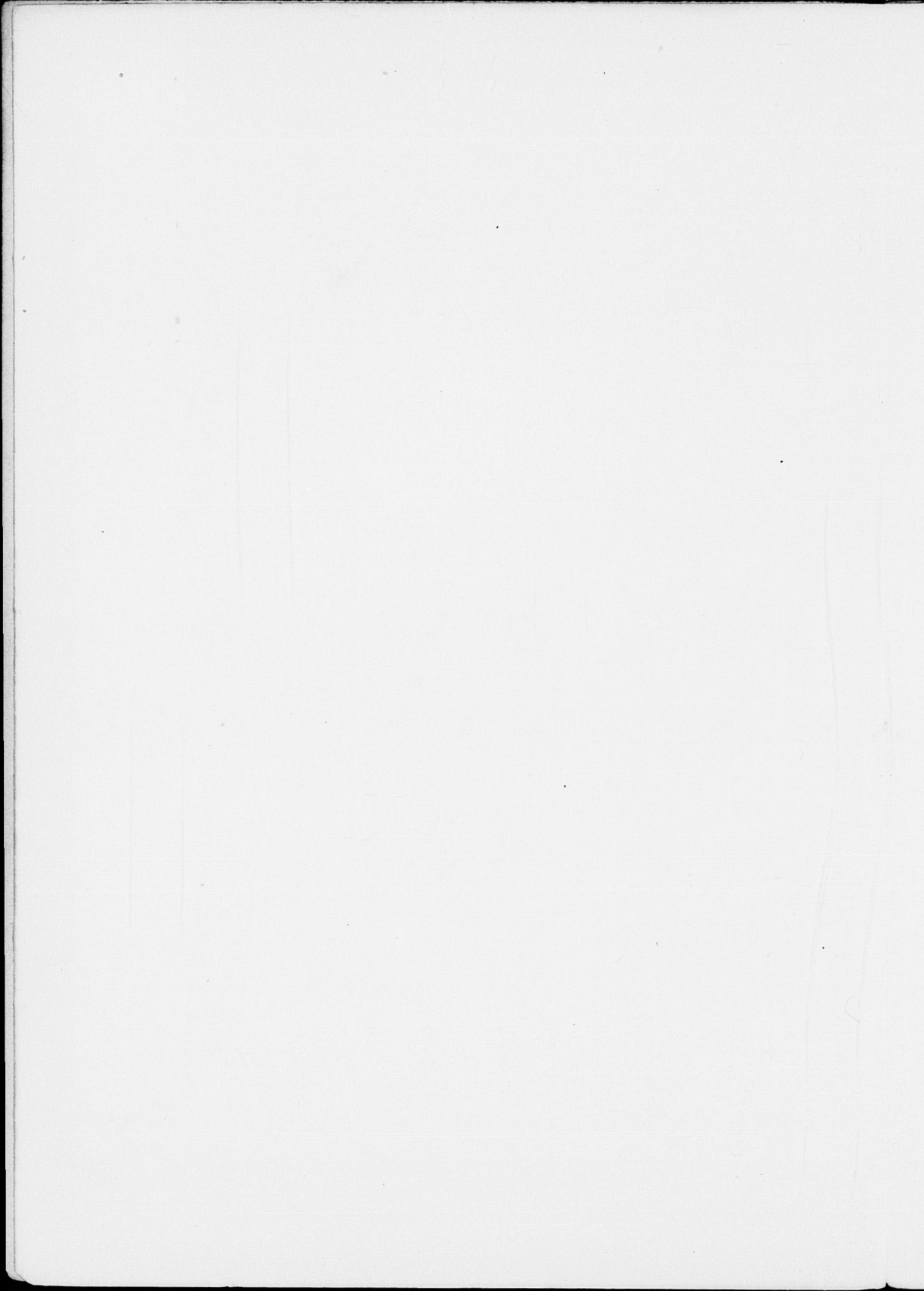
GESCHIEDENIS, GRONDWET, PROVINCIALE
EN GEMEENTELIJKE INRICHTING,
RECHTSPRAAK, ONDERWIJS,
LEGER, HANDEL.

AMSTERDAM.
Uitgave van A. RÖSSING.
1887.

BULGARIJE.

NEMO.

BULGARIJE.

GESCHIEDENIS, GRONDWET, PROVINCIALE
EN GEMEENTELIJKE INRICHTING,
RECHTSPRAAK, ONDERWIJS,
LEGER, HANDEL.

AMSTERDAM.
Uitgave van A. RÖSSING.
1887.

~~~~~
TYP. TH. A. VAN ZEGGELN. — AMSTERDAM.

BULGARIJE.

Geen land heeft in den laatsten tijd meer de aandacht getrokken dan Bulgarije. Iedereen spreekt over dit land, over het regentschap, de Sobranje, de verkiezing van een vorst, en toch vermeen ik dat de instellingen van Bulgarije nagenoeg onbekend zijn. Algemeen worden de Bulgaren bewonderd in hun tegenstand tegen Rusland en de houding van den jeugdigen vorst, prins Alexander, wekt onze sympathie op. Alle liberale bladen loopen over van betuigingen van sympathie voor den gewezen vorst van Bulgarije, en toch heeft deze vorst zich vergrepen aan de liberaalste grondwet, die er ooit heeft bestaan. Zijn staatsgreep, waarbij hij zich dictatoriale macht verwierf, wordt geheel over het hoofd gezien. Engeland schermt alleen met woorden voor de Bulgaren, maar durft geen hand uitsteken om het Bulgaarsche volk

te helpen. Alleen zoekt deze mogendheid de Rijken van het vaste land tegen elkander in het harnas te jagen. Misschien Oostenrijk alleen zou voor de Bulgaren in het strijdperk treden, omdat dit Rijk zooveel belangen heeft in het Balkan-schiereiland. Duitschland beweert, dat het voor het Deutsche Rijk, al geheel onverschillig is, wie in Bulgarije de baas is. En op hetzelfde oogenblik, dat de Rijkskanselier zulks in den Rijksdag meedeelt, wordt in een correspondentie uit Parijs aan de Kölnische Zeitung Frankrijk gehoord, omdat het geen partij kiest voor de Bulgaren en geen lans voor hun wil breken. Frankrijk is echter wijzer geworden. Dikwijls heeft Frankrijk bloed veel gehad voor de vrijheid der natiën, maar zij, die aan Frankrijk hun vrijheid te danken hadden, lieten het ongelukkige land in 1870 in de steek. Na Sadowa werd niet ten onrechte beweerd, dat er geen Europa meer bestond. Dat wordt steeds duidelijker.

I.

GESCHIEDENIS.

De Bulgaren zijn afkomstig uit Azië, van een volkstam woonachtig ten Oosten van den Wolga; zij ontleenen hun naam aan de stad Bulgari, welke aan den Wolga gelegen is. Verscheidene malen deden zij invallen in het Oostersche Keizerrijk, dan eens met gunstigen uitslag, dan weder met ongunstig gevolg. Meer en meer werden zij door Aziatische stammen voortgedrongen, zoodat zij zich omstreeks 679 tusschen den Donau en het Balkangebergte vestigden, en een onafhankelijk Vorstendom stichtten, in een der rijkste provinciën van het Oostersche Rijk. Keizer Justinianus II erkende den nieuwen staat, waar voor de Bulgaren later bleken dankbaar te zijn, daar zij later Justinianus, toen hij uit Constantinopel verdreven was, weder op den troon herstelden. Echter werd hier de eigenaardige voorwaarde bedongen dat ieder soldaat zijn rechter hand met goudstukken moest gevuld worden en de linker met zilverstukken. Men kan licht begrijpen, dat zulks een aardig sommetje uitmaakte.

Gedurende drie eeuwen was de Geschiedenis der Bulgaren slechts een aaneenschakeling van oorlogen, hetzij tegen de altijd verder dringende Aziatische volkstammen. hetzij tegen het Oostersche Keizerrijk. Eindelijk in het jaar 1018 onderwierpen zij zich aan het Oostersche Keizerrijk en werd hun land een wingewest. Een gedeelte

der Bulgaren, natuurlijk het oproerigste werd naar Azië overgebracht en Slaven werden er voor in de plaats gesteld, welke zich met het oorspronkelijke volk vermengden, maar zoo, dat geheel en al de oorspronkelijke taal verdrongen werd.

In 1186 schudde Bulgarije wederom het juk af en verkreeg zijne onafhankelijkheid, het werd een machtig Rijk, dat zich van de Zwarte Zee tot aan de Adriatische uitstreckte en Dalmatië, Bosnië en Servië bevatte. De hoofdstad van het rijk was Tirnova hetgeen toen een prachtige stad was die vele grootsche gebouwen bevatte. Gedurende twee honderd jaar behielden de Bulgaren hunne onafhankelijkheid.

De Bulgaren hadden echter een groote fout begaan; zij hadden zich van de Katholieke Kerk afgescheiden, zoodat zij in de dagen van gevaar te vergeefs de hulp van Europa inriepen, en in het jaar 1389 aan hun lot werden overgelaten. De Sultan Mourad drong Bulgarije binnen, versloeg hun bij Kaschau en onderwierp hun aan den Islam. Drie jaren naderhand poogden de overwonnenen wederom hunne onafhankelijkheid terug te verkrijgen, maar Bajaset versloeg hen bij Nicopolis en bracht hen wederom onder het Turksche juk.

Gedurende vijf eeuwen bleven zij onderworpen, en Europa had zelfs bijna den naam van Bulgarije geheel vergeten, toen in 1876 de Bulgaren tegen het Turksch gezag opstonden. Die onderwerping was vreeselijk, en in geheel Europa ging een kreet van ontzetting op, toen men de gruwelen der Turksche soldaten vernam. Het land werd totaal geplunderd, dorpen verbrand, zelfs grijsaards vermoord, en vrouwen en meisjes door Turksche soldaten verkracht.

Voor al Gladstone en Emile de Laveleye hebben er veel aan toegebracht om Europa op die gruwelen te wijzen.

Op het einde van 1876 was de rust in Bulgarije terugkeerd en Turkije had reeds een soort van Constitutie ontworpen, welke aan de overwonnenen een schijn van vrijheid toestond, maar Rusland verklaarde den oorlog aan Turkije en een van de gevolgen van de Russische overwinning was, zoo al niet geheel onafhankelijkheid, ten minste zelfregeering van Bulgarije.

Bij het verdrag van Berlijn, geteekend den 13 Juli 1878 werd Bulgarije tot een zelfstandig vorstendom verheven onder de souvereiniteit van den sultan en cijnsplichtig aan de Porte. De Nieuwe staat zou het grondgebied tusschen het Balkangebergte, de Zwarte Zee, de Dobrudscha, de Donau en Servië bevatten.

Bulgarije mag zelf zijn vorst kiezen, maar deze keus moet geschieden onder toestemming der Mogendheden en moet door de Porte bekrachtigd worden. Geen lid van de regeerende huizen over de groote Europesche mogendheden mag gekozen worden. Bij het vacant worden van den troon is dezelfde regel van kracht. De vergadering van Notabelen moest voor de verkiezing van een vorst de grondwet van den nieuwen staat vaststellen.

Verder werd bij het verdrag van Berlijn nog bepaald: Alle godsdiensten zijn in Bulgarije vrij; alle burgers hebben gelijke rechten en zijn benoembaar tot openbare ambten en eereposten.

Het Turksche leger mag niet in Bulgarije verblijven, Mahomedaansche eigenaars, buiten het vorstendom ververblijf houdende, hebben het recht hunne bezittingen te behouden, hetzij door ze te verpachten of ze door derden

te laten beheeren. Bulgaarsche onderdanen, reizende of verblijf houdende in het overige gedeelte van het Turksche rijk, blijven onderworpen aan het Turksch gezag en Ottomanische wetten.

DE GRONDWET EN WETGEVENDE MACHT.

De vergadering van Notabelen kwam te Tirnova bijeen en gaf den nieuwen Staat een zeer liberale grondwet.

De Grieksche catholieke godsdienst is de staatsgodsdienst, maar alle godsdiensten zijn vrij.

Ongeveer 69.94 p. c. van de bevolking zijn Grieksche Christenen 28.79 p. c. zijn Mahomedanen, 0.75 p. c. Israëlieten en de overigen behooren tot verschillende andere godsdiensten. De Geestelijkheid wordt door den staat gesalarieerd, maar dat honorarium bedraagt al zeer weinig, daarom moet voor de geestelijken diensten betaald worden.

De Bulgaren hebben het recht tot vergadering; geen voorafgaande aanvraag is daartoe noodig, maar de vergaderingen in de open lucht zijn onderworpen aan de politiereglementen.

De Bulgaren bezitten het recht tot vereenigingen, mits hun doel niet in strijd is met de sociale orde, den godsdienst, de goede zeden of de instellingen van den staat.

De pers is vrij: indien de schrijver van een geschrift bekend is, en zich op Bulgaarsch grondgebied bevindt kan noch de uitgever, noch de drukker, noch de verspreider vervolgd worden; alle persdelicten zijn onderworpen aan de gewone rechtspraak. De straf tot verbeurdverklaring van goederen is opgeheven. Het geheim van brieven is onschendbaar.

De Grondwet huldigt het beginsel der constitutioneele monarchie en nationale vertegenwoordiging.

Het parlement is zamengesteld uit eene gewone Nationale vergadering, Sobranje genoemd, waarvan de leden rechtstreeks door het algemeen stemrecht gekozen worden en welke met den Vorst de wetgevende macht uitmaken. In sommige gevallen treedt voor deze vergadering een buitengewone Nationale vergadering (de groote Sobranje) in de plaats, waarvan de leden in dubbelen getale gekozen worden.

Den 27 April 1881 vaardigde Prins Alexander van Battenberg een proclamatie uit, welke niets anders dan een Staatsgreep was. Hij vroeg niets minder, dan met eene dictatoriale macht bekleed te worden, alleen, indien dit voorstel door zijne onderdanen zou aangenomen worden, zou hij verder op den troon blijven en de verantwoordelijkheid der Regeering voor God en het toekomstig geslacht blijven dragen, in het tegenovergestelde geval, zou hij de kroon nederleggen, wel met leedwezen, maar toch met de overtuiging, dat hij zijn plicht zou gedaan hebben. Ter zelfder tijd, dat de Vorst deze proclamatie uitvaardigde, vormde hij een nieuw Ministerie, en verdeelde zijn staten in vijf disstricten aan wier hoofd een buitengewoon commissaris werd gesteld, welke onder meer de macht had, elke ambtenaar, die onder het Ministerie van binnenlandsche zaken stond, te ontslaan.

Toen dit punt geregeld was, trok de Vorst door de provinciën en stelde hij vijf nieuwe militaire gerechts-hoven in, welke slechts twee straffen mochten toepassen, de doodstraf of een maand gevangenisstraf. Hij herstelde verder de Turksche wet in zake de pers, en gaf den

Minister van binnenlandschen zaken een onbeperkte macht ten opzichte der dagbladpers, hij zelf gaf een goed voorbeeld en deed eenige bladen opheffen.

Hierna riep de Vorst de kiezers op om een groote Sobranje te kiezen, aan welke hij zou voorstellen hem van een bijna dictatoriale macht te voorzien. Wel verkondigde de Vorst, dat de verkiezingen plaats zouden hebben volgens de grondwet van 1879 en de in werking zijnde kieswet, maar in de praktijk was het geheel anders.

Een bijzonder daartoe benoemd ambtenaar bekleedde het ambt van voorzitter van elk kiescollege en deze kon naar zijn eigen zienswijze, en zonder dat men zich hierop beroepen kon, in de bestaande wetten, alle veranderingen brengen, welke hij goedgevond. Alsof dit nog niet genoeg was, verklaarde de Vorst, het district Plewna en het Arrondissement Rakova in staat van beleg en verbood aldaar de verkiezingen.

Het schijnt dat het met verkiezingen in Bulgarije steeds vreemd toegaat. Zooals men weet, hebben er na den troonsafstand van Vorst Alexander wederom verkiezingen plaats gehad. Het regentschap heeft echter niet anders gehandeld als de Vorst. Men heeft den staat van beleg afgekondigd, na negen uur moesten alle huizen en koffiehuizen gesloten zijn, en na tien uur mocht zich niemand meer op straat vertoonen zonder bijzondere toestemming der politie. Geen enkel dagblad mocht er verschijnen. Er valt niet aan te twijfelen, of onder zulke omstandigheden zijn er geen vrije verkiezingen mogelijk en het is werkelijk niet ongegrond, dat Rusland tegen dergelijke verkiezingen protest aantekent.

Maar keeren wij terug tot 1881.

Vorst Alexander wist wel een volgbaar parlement bij elkaar te krijgen. Dit parlement kwam den 13 Juli 1881 saam, vergaderde met gesloten deuren, nam natuurlijk alles aan, wat men wenschte en ging toen direct uit elkaar. Denzelfden dag, dat het parlement zich ontbond, vaardigde de vorst een proclamatie uit, waarin hij plechtig verkondigde, dat de rechten van het volk door de Grondwet van 1879 gewaarborgd, voor het vervolg als basis van het recht zouden voortduren. Zoo had prins Alexander ook voor de verkiezingen het volgende verklaard.

„Ik heb getrouwheid gezworen aan de Grondwet, ik heb mijn eed gehouden, en zal hem altoos gestand doen.”

Men zal moeten erkennen, dat deze Vorst een zeldzame wijze had van zijn woord te houden, en dat hij, Alexander, volstrekt niet die algemeene sympathie verdient, welke hij in Europa opgewekt heeft. Iedereen zal moeten toestemmen dat prins Alexander groot ongelijk had, zich te vergrijpen aan de Grondwet van Bulgarije. Deze Grondwet toch was aangenomen door de Nationale Vergadering, welke in alle vrijheid gekozen was volgens het tractaat van Berlijn.

Had prins Alexander niet het parlement tot een fictie gemaakt, door dictator te willen spelen, hij zou wellicht nog vorst van Bulgarije zijn. Had prins Alexander niet een parlement op zijn eigen hand gevormd, dan had hij zich bij het conflict met Rusland op zijn parlement kunnen beroepen en aan Rusland kunnen antwoorden: „Ik wil wel toegeven, maar u ziet het parlement wil niet.”

De groote Bismarck, die steeds in conflict is met het parlement, zal zich wel wachten, de hand hieraan te slaan, hij heeft het parlement dikwijls noodig voor zijn

buitenlandsche politiek. Geen aardiger voorbeeld bestaat hiervan als Bismarck tijdens de Luxemburgsche kwestie.

Komen wij terug tot de grondwet van 1879. De gewone Nationale Vergadering is zamengesteld volgens de Grondwet uit een afgevaardigde per tienduizend zielen. Zij worden rechtsstreeks gekozen voor den tijd van drie jaar.

Om stemgerechtigde te zijn is het voldoende, dat men Bulgaarsche burger, twintig jaar oud, en in het volle genot van zijn burgerlijke rechten is, dus het is Algemeen stemrecht.

De bevolking van Bulgarije bestaat echter uit 67.01 p. c. Bulgaren 26.26 p. c. Turken, 2.44 Rumeniers 1.87 Tziganen, 0.58 Grieken, de rest uit andere nationaliteiten.

Om gekozen te worden tot afgevaardigden moet men bovendien kunnen lezen en schrijven en den ouderdom van dertig jaren bereikt hebben. Niemand mag een imperatief Mandaat aannemen. De afgevaardigden, die niet gevestigd zijn in de stad, waar de Nationale Vergadering zetelt, hebben recht op reis en verblijfkosten. De afgevaardigden zijn geheel en al vrij in het meedeelen van hunne meening en het uitbrengen van hun stem. Indien zij gedurende de Kamerzitting de een of andere misdaad of misdrijf plegen, mogen zij niet voor den rechter gebracht worden, dan met toestemming van de kamer.

Een vorstelijk besluit van 1882 heeft hierin echter verscheidene veranderingen aangebracht. Het algemeen stemrecht is opgeheven. De afgevaardigden worden verkozen voor den tijd van zes jaren door het trappenstelsel. Hun aantal is beperkt geworden tot 56, daar ieder Arrondissement slechts recht heeft op een afgevaardigde.

Dit besluit regelt ook de parlementaire schadevergoeding.

Gedurende de zitting ontvangt ieder lid 7.50 gulden per dag en f 0,20 per kilometer voor reiskosten. De afgevaardigden, welke wonen in de stad, waar de vergadering bijeenkomt, ontvangen f 5,— per zittingdag. Maar laten wij terugkeeren tot de Grondwet.

Jaarlijks moet de vorst de kamer oproepen.

De gewone zitting opent den 15 October en sluit den 15 December. Wanneer echter de omstandigheden het noodzakelijk maken, dan hebben er buitengewonen zittingen plaats. De zitting kan verlengd worden bij goedvinden van den Vorst en de vergadering. De Vorst kan ook de kamers, na haar bij elkander geroepen te hebben opschorten, maar slechts voor twee maanden. Een tweede opschorting is slechts mogelijk na de kamer hare toestemming gevraagd te hebben. De Vorst kan de kamer ontbinden. De verkiezingen moeten als dan binnen de twee maanden plaats hebben, en de nieuwe kamer moet binnen de vier maanden opgeroepen worden.

De kamer verkiest zelf haar voorzitter, onder-voorzitters en secretarissen.

Prins Alexander had zich echter het recht aangematigd, bij besluit van 6 September 1882, zelf den voorzitter, de onder-voorzitters en Secretarissen uit de afgevaardigden te benoemen. De vergaderingen zijn publiek, de kamer kan echter op voorstel van den voorzitter in geheime zitting overgaan.

Tevens kan tot geheime zitting worden overgegaan op voorstel der ministers; de regeeringscommissarissen of drie afgevaardigden. Geen gewapende wordt tot de zittingen of in het wetgevend paleis toegelaten, tevens is

het verboden schildwachten te plaatsen aan de deuren van de zittingzaal, in het paleis, en zelfs tot op zekeren afstand van het paleis; tenzij de vergadering het verlangt.

De Ministers wonen de zittingen bij, en nemen deel aan de beraadslagingen. De vorst kan bovendien bijzondere commissarissen tot de vergadering afvaardigen. De vergadering heeft het recht de ministers en commissarissen uittenoodigen deel te nemen aan de zittingen om hun inlichtingen en opheldering te vragen, maar zij kunnen deze op hunne verantwoording weigeren, indien er, door het openbaar maken van sommige zaken, gevaar ontstaat voor den staat.

De vergadering beraadslaagt over de wetsvoorstellen, stemt de noodige belastingen, geeft toestemming, tot het aangaan van leeningen, onderzoekt het budget, ziet de rekeningen van de rekenkamer na en beslist over de vraag der nieuwe ministerieele verantwoordelijkheid. Wat de Rijksbelastingen betreft in Bulgarije, er zijn geen controleurs noch ontvangers der belastingen. Ieder gemeente betaalt gezamenlijk de belasting, die door of namens den burgemeester zonder kwitantie geïnd wordt. De grondbelasting bedraagt 4 p. c. per mille van de waarde der onroerende goederen en 3 p. c. van de huurwaarde. Verder bestaat er een inkomstenbelasting van 3 p. c., belasting op tabak, drank en het vee.

Tot de kamer terugkeerende zien wij, dat de vorst het recht heeft, in overeenstemming met den ministerraad besluiten uittevaardigen, maar deze moeten zoo spoedig mogelijk door de Nationale vergadering bekrachtigd worden.

De ministerraad en de vorst hebben het recht voorstel-

len aan de kamers voor te leggen, zoo ook ieder afgevaardigde indien het voorstel door een vierde zijner collega's ondersteund wordt; tevens bezit de vergadering het recht tot amendement. Indien het gouvernement het geamendeerd voorstel niet kan aannemen, dan heeft de betrokken minister het recht het voorstel intetrekken. Een verworpen voorstel kan wederom ingediend worden maar niet in dezelfde zitting.

De kamer onderzoekt telkens het budget post voor post, en indien een post verworpen of geamendeerd wordt, moet de vergadering de reden er van opgeven. Na de aanneming van het budget wordt het ter teekening aan den Vorst aangeboden.

Hier laten wij het budget over 1885 volgen in leva of franken. Bulgarije heeft de standaard van de Latijnsche Unie aangenomen.

Ontvangsten:

Directe belastingen	frs. 19.575.000
Indirecte „	„ 13.520.700
Verschillende inkomsten	„ 1.804.200
Totaal . . .	frs. 34.899.900

De helft van de inkomsten bestaat uit de grondbelasting en de belasting op het vee, de inkomende rechten brengen 5 millioen op en de belasting op de tabak 2 millioen.

Uitgaven:

Hoogere administratie	frs. 1.210.900
Openbare schuld	„ 2.105.004
Financiën en openbare werken	„ 6.981.100
Transporteere . . .	frs. 10.297.004

Transport	frs. 10.297.004
Binnenlandsche zaken	„ 5.372,230
Buitenl. zaken posten telegraphie	„ 3.346.800
Openbaar onderwijs	„ 2,508,701
Justitie	„ 2.580.428
Oorlog	„ 11.675 161
Totaal	frs. 35.780.324

Het budget van '85 sloot dus met een tekort van frs. 880.424.

Het staatsbestuur mag geen leening aangaan zonder toestemming van de Nationale Vergadering. Echter kan de Vorst in overeenstemming met den ministerraad onder gewichtige omstandigheden een leening aangaan van 1 millioen leva (franken), behoudens nadere goedkeuring der kamer en tevens kan hij zeer dringende uitgaven tot een bedrag van 300.000 leva doen. De prins van Battenberg heeft reeds tweemaal van dit recht gebruik gemaakt eens ten bedrage van 200.000 leva voor het meubileeren van zijn paleis en verder 200.000 leva voor zijne particuliere reizen.

De Nationale Vergadering kan bij twee derde der stemmen de Ministers in staat van beschuldiging stellen.

De Nationale Vergadering ontvangt petitionnementen en brengt hen aan de bevoegde ministers over. Alle particuliere verbindtenissen van den Vorst met buitenlandsche mogendheden moeten door de kamer bekrachtigd worden. Tevens behandelt zij de wetten tot naturalisatie en het benoemen van vreemdelingen tot een openbaar ambt. Het recht tot amnestie deelt zij met den Sou-

verein. Bij een meerderheid van twee derden heeft de vergadering het recht veranderingen in de Grondwet te brengen, maar deze moeten bekrachtigd worden door de Groote Sobranje.

Men dient echter op te merken, dat vorst Alexander sedert zijn besluit van 1882, alleen met toevoeging van een Raad van State de wetgevende macht uitgeoefend heeft, zooals wij later zullen zien.

In Bulgarije hebben zich drie partijen in de kamers en in het land gevormd.

De conservatieve, welke als hoofd Grekoff heeft, de liberale met Karaveloff en de radicale met Zankoff.

De geestelijkheid houdt zich over het algemeen niet met staatkunde op.

De Groote Sobranje wordt volgens de grondwet samengesteld uit afgevaardigden, in dubbele getale door het algemeen stemrecht gekozen, en wel twee afgevaardigden per 10.000 zielen.

Maar bij besluit van 1882 is vastgesteld dat de Groote Sobranje door beperkt stemrecht en in twee trappen zou gekozen worden. Ook leden der gewone Sobranje kunnen er deel van uitmaken. De tegemoetkoming is dezelfde voor de beide kamers.

De goedkeuring der Groote Sobranje is noodig voor elken afstand van, of vergrooting van Grondgebied, en voor grondwetsverandering; zij hecht hare goedkeuring aan de benoeming der regenten en benoemt den Vorst.

Regenten en vorst moeten voor haar den eed afleggen. Zij kiest haar eigen bureel en beraadslaagt alleen over de aan haar voorgelegde onderwerpen, en zij gaat uit elkander, zoodra de voorgelegde voorstellen aangenomen zijn.

Hierboven, heb ik meedegedeeld, dat het besluit van 1882 van vorst Alexander de kieswet belangrijk gewijzigd heeft.

De verkiezing voor de Sobranje en voor de groote Sobranje heeft nu in twee trappen plaats, zooals in Pruisen voor den Landdag, in Frankrijk voor den Senaat. Om kiezer te zijn voor de eerste klasse moet men Bulgaarsch onderdaan zijn en den ouderdom van 21 jaar bereikt hebben, niet in actieven militairen dienst zijn, verder grondeigenaar of zoon van een grondeigenaar zijn, of minstens een jaar een vrij beroep uitgeoefend hebben, staats- of gemeente-ambtenaar zijn, hooger of middelbaar onderwijs genoten hebben, officier of onderofficier geweest zijn. De kiezerslijsten worden door de gemeente-administratie opgemaakt, hiervan kan men zich beroepen bij den gemeenteraad en verder voor een hoogere commissie, die in de hoofdstad der provincie zetelt.

Deze commissie is samengesteld uit den voorzitter en een der leden van de provinciale staten, den voorzitter der rechtbank en van den burgermeester van de hoofdstad der provincie. Van de uitspraak dezer commissie is geen beroep meer, maar de kiezerslijsten worden telken jaren herzien.

Geen bijzondere voorwaarden zijn noodig voor de kiezers van den tweeden trap, dat wil zeggen iedere kiezer van den eersten graad is verkiesbaar voor den tweeden.

Om tot afgevaardigde verkozen te kunnen worden, moet men kiezer zijn, dertig jaar oud, en vlug kunnen lezen en schrijven, zijn domicilie in het district hebben, waar men gekozen is, en in die provincie onroerende goederen bezitten.

De leden van den raad van state, de Rekenkamer, de staats-, provinciale- en gemeente-ambtenaren, geeste-

lijken, onderwijzers, pachters van staatsdomeinen; in het algemeen, zij die meer of minder afhankelijk zijn van den staat zijn niet verkiesbaar.

De verkiezingen voor de kiezers van de tweede klasse hebben steeds Zondags plaats. De kiezers worden minstens een maand vooruit bij besluit van den vorst opgeroepen. De verkiezingen hebben plaats in de gemeente. De kiezers van elke gemeente verdeelen zich in groepen van vijftig, en iedere groep kiest een kiezer voor den tweeden graad bij geheime stemming en geschreven stembriefje. De kiezers van den tweeden graad worden door den gouverneur der provincie op een zondag opgeroepen naar de hoofdstad der provincie, deze ontvangen tevens 20 cent per kilometer als reiskosten. Het stembureau is zamengesteld uit de permanente deputatie (in Nederland gedeputeerde staten) van de provinciale staten.

De stemming der kiezers van den tweeden graad is geheim, zij die niet aan de oproeping voldoen, kunnen gestraft worden met een boete van 5 à 20 gulden.

De volstreckte meerderheid is noodig om bij eerste stemming tot afgevaardigde gekozen te worden, bij tweede stemming is het grootste aantal stemmen voldoende. Bezwaren tegen de geldigheid der verkiezing moeten binnen de vijf dagen ingediend worden, en het hof van cassatie doet hierover uitspraak, na het openbaar ministerie gehoord te hebben, binnen een tijdsverloop van tien dagen.

III.

DE VORST, DE MINISTERS EN DE RAAD VAN STATE.

Prins Alexander van het huis van Battenberg (Hessen) geboren den 5 April 1857 werd den 29 April 1879 door de Nationale Vergadering te Torno tot vorst gekozen met het recht van opvolging in zijne familie, Zijne civiele lijst bedroeg 600.000 franken per jaar.

Volgens de Grondwet deelt de vorst met de kamer de wetgevende macht en het recht tot initatief; zijne toestemming is noodig voor alle besluiten der Nationale Vergadering. Hij kondigt de wetten af, heeft het recht van gratie en is onschendbaar. De vorst benoemt en ontslaat zijn ministeries, die de geheele verantwoordelijkheid dragen.

Er zijn zeven ministers : I finantiën, II binnenlandsche zaken, III buitenlandsche zaken, eeredienst, post- en telegraphie, IV justitie, V openbaar onderwijs, VI oorlog, VII openbare werken, landbouw en handel.

De ministers zijn verantwoording schuldig aan den Vorst en de kamer. De verantwoording is individueel of gezamenlijk, al naar het betreft besluiten van een enkelen minister of van het geheele kabinet.

De Vorst kan geen gratie verleen en aan een minister, die de grondwet geschonden heeft.

Dit was de macht van den vorst zooals de constitutie deze waarborgde, maar ten gevolge van de Staats-

greep van 1881 is zijne macht zeer toegenomen.

De Nationale Vergadering, waarvan wij vroeger de zonderlinge verkiezen hebben medegedeeld nam toch de drie volgende punten aan.

Art. I „De Vorst van Bulgarije Alexander I heeft onbeperkte macht voor den tijd van zeven jaar, Ingevolge hiervan kan hij besluiten uitvaardigen om nieuwe instellingen te stichten, om verbeteringen in alle takken van binnenlandsch bestuur te brengen en de regelmatigigen gang van bestuur te waarborgen.

Art. 2 De gewone zitting van de kamer zal dit jaar niet plaats hebben (1881). Het aangenomen budget voor het loopende jaar zal tevens in werking blijven voor het volgende jaar.”

Art. 3. „De vorst Alexander heeft het recht voor den afloop der zeven jaar de groote Sobranje opteroepen, alleen met het doel om de grondwet te herzien op de basis der bestaande wetten.

Men ziet hieruit, dat Vorst Alexander door de aanneming dezer drie punten door de Sobranje, zoowel de wetgevende als de uitvoerende macht in handen kreeg.

Alexander maakte dan ook direct gebruik hiervan door een Raad van State te benoemen. Deze heeft wetgeven den macht en is tevens Raad der Kroon.

Hij bestaat uit verschillende klassen van leden. De Ministers maken er reehtens deel van uit. Verder een Aartsbisschop door de bisschoppen gekozen, 4 leden benoemd door den Vorst voor den tijd van drie jaar en herbenoembaar, voorts 8 leden gekozen door den vorst uit een lijst van 20 candidaten, door het volk gekozen, door het twee-trappenstelsel. Om tot deze hooge betrekking be-

noemd te kunnen worden, moet men eerstens Bulgaar van geboorte zijn, minstens dertig jaar oud, en eervol de betrekking van minister, diplomatiek agent, raadsheer in het hof van cassatie, gouverneur of ondergouverneur van een provincie, voorzitter der provincialen staten, voorzitter van het gerechtshof of eene andere hooge staatsbetrekking bekleed hebben.

De betrekking van lid van den Raad van State is onvereinigbaar met die van afgevaardigde of elke andere staatsbetrekking, welke gesalarieerd wordt. De leden van den raad van state kunnen slechts hun ontslag indienen bij ernstige of langdurige ziekte.

De Vorst benoemt den Voorzitter en den onder-Voorzitter van den Raad.

De Voorzitter heeft een salaris van 12.000 leva. De vice-Voorzitter ontvangt 11.000 leva en de Leden 10.000 leva. Wij hebben gezien, dat de raad ook een Aartsbischof in zijn midden heeft. Deze heeft in alle zaken raadgevende stem, en stemt in alle zaken, welke betrekking hebben op den godsdienst van den staat, die de Confessioneele Grieksche godsdienst is. Indien de Raad over zaken, de andere godsdiensten rakende, beraadslaagt, dan is de Raad gehouden, de vertegenwoordigers van de andere godsdiensten uit te noodigen om de beraadslagingen bij te wonen met adviseerende stem.

De macht van den Raad van State is zeer uitgebreid. Hij geeft zijn advies in alle zaken, die hem door het gouvernement voorgelegd worden. Tevens ontwerpt hij alle finantieele wetsvoorstellen, die door de Nationale Vergadering geëischt worden en geeft zijn advies over alle wetsontwerpen, die de Nationale Vergadering tot hem

zend. Hij bereidt alle wetsvoorstellen voor, welke de Vorst van plan is uittevaardigen in gevolge zijn dictatorale macht.

Tot dezen Raad behoort ook de administratieve rechtspraak; tevens kan hij toestemming verleen en tot het vervolgen van alle ambtenaren, behalve die der rechterlijke macht.

Hij geeft zijne toestemming tot het doen van uitgaven buiten het budget en tot de buitengewone uitgaven bij het budget uitgetrokken. Hij geeft zijne toestemming aan de provincien en gemeenten tot het aangaan van leeningen. Hij onderzoekt het verslag van de Rekenkamer aan de kamer.

IV.

ADMINISTRATIEVE INDEELING.

Het Vorstendom is verdeeld in 14 provincien, die den naam dragen van de hoofdstad. Zij zijn verdeeld in drie klassen:

Sofia, Tirnova, Routschouk en Varna behooren tot de eerste klasse, verder 4 van de twee klassen en 6 van de derde klasse.

Sofia de hoofdstad van het rijk heeft 20.000 inwoners welke 3000 woningen bewonen. Sofia bestaat uit twee steden: het Turksch gedeelte met zijn nauwe straten, zijn armelijke houten woningen, zijn negen moskees en zijn groote badinrichting; de nieuwe stad met zijne heldere huizen van één verdieping, omgeven door een prachtige tuin, de groote officieele monumenten, het vorstelijk paleis, de consulaten, de ministeries de militaire school en het casino der officieren.

In den omtrek strekt zich echter een groote zandvlakte uit, hetgeen Sofia, tot een der slechts gelegen plaatsen der wereld maakt; Tirnova zou zeker als hoofdstad verkieselijker zijn geweest, ook omdat dit de historische hoofdplaats van Bulgarije is.

Het centraal bestuur is in iedere provincie vertegenwoordigd door een gouverneur. Deze is bijgestaan door een provincialen raad en een permanente deputatie (gedeputeerde staten.)

De provincie is wederom verdeeld in Arrondissementen ieder van 25 à 30.000 inwoners. De 56 Arrondissementen van het Vorstendom zijn verdeeld in twee klassen, 31 behooren tot de eerste en 25 tot de tweede.

Aan het hoofd van ieder Arrondissement staat een Commissaris. Sommige steden bezitten een stadscommissaris. Op het Arrondissement volgt de gemeente. De gemeenten worden onderscheiden in stedelijke en platelandsgemeenten en moeten minstens 200 woningen tellen. In ieder gemeente is een gemeenteraad, en een college van burgemeesters en wethouders door het gouvernement benoemd uit den gemeenteraad.

V.

**PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE
INRICHTING.**

Deze beiden zijn het werk van den Vorst handelende ingevolge zijn dictatoriale macht. De provinciale Staten zijn zamengesteld uit 15 leden benoemd voor 6 jaar en direct herkiesbaar. De leden, welke de hoofdplaats bewonen, ontvangen een schadevergoeding van 3 franken per zittingdag. De anderen ontvangen het dubbele benevens reiskosten. Zooals voor de kamer heeft de verkiezing trapsgewijze plaats.

Verkiesbaar zijn: alle kiezers welke den ouderdom van dertig jaar bereikt hebben, kunnen lezen en schrijven, in de provincie hun domicilie hebben en grondeigenaar zijn. Afgevaardigden, burgemeesters en wethouders zijn verkiesbaar.

Niet verkiesbaar zijn: de gesalarieerde ambtenaren van den staat of de provincie, de onderwijzers, de geestelijken der verschillende godsdiensten, de pachters van staat of provincie.

De Raad houdt jaarlijks twee zittingen ieder van veertien dagen. De eerste begint 1 Maart en de tweede 1 September. Een besluit van den Vorst kan de staten tot een buitengewone zitting oproepen. De Vorst benoemt den voorzitter, de staten kiezen echter hun ondervoorzitter en de secretarissen. De gouverneur der provincie woont de vergaderingen bij en mag er het woord voeren.

Wanneer een lid der staten de vergaderingen niet bijwoont, dan wordt hij beboet. De Vorst kan de provinciale staten ontbinden, maar dan moet hij de redenen opgeven, en de kiezers binnen den tijd van twee maanden oproepen.

De provinciale staten regelen alle zaken, welke de provincie aangaan. Tevens maken zij een lijst op van de juryleden voor de provinciale rechtbanken in crimineele zaken. Zij beoordeelen hoeveel elke gemeente in de directe belastingen moet opbrengen. Zij stemmen over het provinciale budget, zij regelen de administratie der provinciale goederen en zij ontvangen giften. Tevens zorgen zij voor de wegen, en onderzoeken zij alle plannen voor openbare werken in de provincie, en geven subsidies, aan den landbouw en aan de gemeenten tot het bouwen van kerken, scholen, putten en openbare fonteynen.

Zij hebben het recht leeningen aan te gaan, maar indien deze 10.000 leva te boven gaan, moet de goedkeuring van den Raad van state aangevraagd worden.

Alle politieke discussiën zijn ten strengste verboden. Alle besluiten van de provinciale staten zijn van kracht, indien de Vorst hen niet binnen den tijd van twee maanden na de zittingsluiting vernietigd heeft.

De permanente deputatie (gedeputeerde staten) bestaat uit 4 leden, door de staten uit de leden gekozen voor den tijd van drie jaar, elk lid heeft een salaris van 10 franken per zittingdag, verders reiskosten voor hen, die niet in de hoofdstad der provincie gevestigd zijn; voor elke zittingdag, die zij verzuimen, wordt hun een boete opgelegd van 20 franken. De gouverneur neemt deel

aan de beraadslagingen. Bij verschil van gevoelen tusschen den gouverneur en de gedeputeerde staten beslissen de provinciale staten.

Op voorstel van de provinciale staten kan de minister van binnenlandsche zaken de gedeputeerde staten ontbinden, de provinciale staten benoemen dan direct nieuwe gedeputeerden. De gedeputeerden vertegenwoordigen de provinciale staten, wanneer deze niet bij elkander zijn. De gouverneur is de directe vertegenwoordiger van den vorst, die hem benoemt en ontslaat. Hij, moet den ouderdom van 27 jaar bereikt hebben en minstens twee jaar in dienst van den staat geweest zijn. Deze benoemt en ontslaat alle provinciale administratieve ambtenaren., en hen die volgens de wet onder zijn bevelen geplaatst zijn, zooals inspecteurs en beambten der gevangenissen, de boschwachters en hunne onderhoorigen, de controleurs der tabaksfabrieken, de opzichters der wegen en bruggen, der havens, rivieren enz. Hij is hoofd der politie in de provincie en kan bij oproer of beroerten de hulp van het leger inroepen. Hij ziet toe op de besluiten der gemeenteraden en kan deze vernietigen na de gedeputeerde staten gehoord te hebben.

De commissaris van het arrondissement wordt ook door den vorst benoemd en ontslagen. Hij moet 25 jaar oud zijn, middelbaar onderwijs genoten hebben, en staatsambtenaar geweest zijn. Deze houdt het oog onder meer op het budget der gemeenten, hij staat onder den gouverneur als agent der Administratie en onder de orders van het openbaar ministerie als ambtenaar der rechterlijke politie.

Nu komen wij tot de gemeenten.

De Bulgaarsche wet onderscheidt de gemeenten in stedelijke en plattelandsgemeenten. Ieder gemeente moet minstens 200 woningen bevatten. Ieder gemeente heeft haar gekozen raad, terwijl het centraal bestuur vertegenwoordigd is door den burgemeester en wethouders, door den vorst uit den raad benoemd.

De gemeenteraad is zamengesteld uit 5 leden in gemeenten, die minder dan 400 kiezers bevatten, uit 9 leden, indien meer dan 400 en er minder dan 2400 en uit 12 leden wanneer dit getal overtroffen wordt.

Te Sofia bestaat de gemeenteraad bij uitzondering uit 18 leden, waarvan negen door de kiezers gekozen en 9 leden door den vorst benoemd worden. De leden worden trapsgewijze gekozen op dezelfde wijze als voor de wetgevende macht en bij de provinciale staten.

Ook hier verdeelen zich de kiezers in groepen en iedere groep benoemd een kiezer voor de tweede klasse.

In de dorpen, die niet meer als 400 kiezers bezitten, bestaat elke groep uit 10 kiezers en waar het aantal meer dan 400 en minder dan 2400 bedraagt, bestaat elke groep uit 20 kiezers, terwijl hij uit 50 kiezers, bestaat waar meer als 2400 kiezers zijn.

De kiezers van den tweeden graad komen den volgenden dag bij elkander om tot verkiezing van den raad overtegaan. Zij, die bij de oproeping niet tegenwoordig zijn, kunnen gestraft worden met een boete van 10 à 48 leva. Het meeste aantal stemmen is voldoende om gekozen te zijn. Bij gelijk aantal stemmen wordt de oudste, als gekozen geacht.

Tot leden van den Raad zijn verkiesbaar, alle kiezers, die minstens dertig jaren oud zijn, hun domicilie in de

gemeente hebben, en er vaste goederen bezitten, leveranciers van de gemeente of pachters van gemeente of staatsgoederen, zijn niet verkiesbaar. Tevens mogen zoon en vader, schoonvader en schoonzoon, broeders en schoonbroeders geen deel uitmaken van den zelfden gemeenteraad.

De gemeenteraad houdt vier gewone zittingen per jaar in Januari, April, Julij en October; iedere zitting duurt ten hoogste tien dagen.

De commissaris van het arrondissement en de burgemeester hebben het recht den gemeenteraad tot buitengewone zittingen op te roepen, ieder lid, twee keeren achter elkander zonder geldende redenen de zitting verzuimd hebbende, is strafbaar met een boete tot een maximum van 20 leva.

De burgemeester is voorzitter van den gemeenteraad, de vergaderingen zijn nooit publiek. De vorst kan den gemeenteraad in de steden, de Minister, die der plattelandsgemeenten ontbinden.

De gemeenteraad regelt de administratie der gemeentegoederen en het gebruik der gemeenteweilanden, bosschen en andere gemeente-eigendommen. Hij beslist over den aankoop van onroerende goederen, het stichten van gebouwen, verhuring van plaatsen op de markten, stelt het tarief vast bij concessies van begraafplaatsen, Hij stelt de gemeentebelastingen vast en kan leeningen aangaan. De gouverneur kan alleen die besluiten vernietigen, welke onwettig zijn, na de gedeputeerde staten gehoord te hebben; maar het budget moet altijd door den gouverneur goedgekeurd worden. Wanneer meerdere gemeenten dezelfde gemeenschappelijke belangen hebben

dan benoemt de gouverneur een commissie, zamengesteld uit den gemeenteraad der verschillende gemeenten en deze commissie regelt dan de zaken.

Burgemeester en wethouders worden in de steden benoemd door den vorst, in de dorpen daarentegen door den minister van binnenlandsche zaken. In alle gevallen moeten zij uit den raad genomen worden, en de eenige voorwaarde is, dat zij moeten kunnen lezen en schrijven. De burgemeester is de voorzitter van den raad, hij is hoofd der gemeentepolitie en moet de justitie behulpzaam zijn in haar onderzoek; hij benoemt en ontslaat alle gemeente-ambtenaren. Indien de burgemeester weigert aan de bevelen van den gouverneur te gehoorzamen of zijn plichten niet behoorlijk nakomt, dan kan de gouverneur hem ontslaan en ieder ander persoon (dus ook buiten den Raad) tot Burgermeester benoemen. De ontslagene kan zich hierna beroepen op den Minister van Binnenlandsche zaken. De Burgemeesters en wethouders genieten een salaris, hetgeen door den Raad wordt vastgesteld. Het salaris van den burgemeester kan nooit minder bedragen dan 400 leva. In gemeenten van 5000 inwoners is het minstens 1200 leva en 3000 in gemeenten van 10.000 inwoners en daarboven. Het salaris der wethouders bedraagt minstens de helft.

VI.

DE RECHTERLIJKE MACHT.

Ieder gemeente heeft zijn rechtbank, bestaande uit den burgemeester en twee leden van den Raad, boven den rechtbank staat de vrederechter (in Nederland kantonrechter) dan volgt de provinciale rechtbank, verder het gerechtshof en boven alles het hof van Cassatie. Het openbaar Ministerie is niet vertegenwoordigd bij den vrederechter en de gemeentelijke rechtbank. Alle leden der Rechterlijke macht worden benoemd door den Vorst en zijn afzetbaar.

De Gemeentelijke rechtbank mag in civiele zaken (zulk een rechtbank bestaat ook nog in Oostenrijk Spanje, Italie, Rumenie, Servie, Zwitserland en sommige Duitsche staten) slechts uitspraak doen, wanneer het geschil over niet meer loopt dan 60 leva, of over onroerende goederen, waarvan de inkomsten niet meer dan 20 leva bedragen.

Zij spreekt geen recht over de geschillen van eigendom of vruchtgebruik, maar alle zaken komen voor haar, om te trachten tot een vergelijk te komen; in strafzaken heeft zij de rechtspraak over overtredingen, welke hoogstens met een boete van 20 leva strafbaar zijn en op het gebied der gemeente plaats gehad hebben. Het bedrag der boeten wordt in de gemeentekas gestort. Alle tusschenkomst van een verdediger is verboden, en van de uitspraak is geen hooger beroep.

De vrederechters zijn ten getale van 65. Deze worden

alleen bijgestaan door een griffier. In civiele zaken zijn zij bevoegd uitspraak te doen over zaken, loopende tot een bedrag van 100 leva zonder appel, en tot een bedrag van 1000 leva, met hooger beroep op de provinciale rechtbank. In strafzaken spreekt de vrederechter recht over overtredingen, welke gestraft worden met een boete van 300 leva of gevangenisstraf tot 3 maanden, van deze vonnissen is echter appel mogelijk, wanneer zij over een boete van meer als 25 leva loopen, of een gevangenisstraf van meer als drie dagen.

Er zijn tien provinciale rechtbanken; zij bestaan uit drie rechters en het openbaar ministerie. Deze rechtbank spreekt recht in alle civiele zaken, in het eerste ressort over alle geschillen over meer dan 1000 leva loopende, en in tweede instantie over de beroepen van de vrederechters.

In crimineele zaken spreken zij over alles recht, wat niet onder den vrederechter valt.

In crimineele zaken, welke de doodstraf, dwangarbeid, vestingstraf, ballingschap, of het verlies van burgerlijke en politieke rechten ten gevolge kunnen hebben, moet de rechtbank zich drie Juryleden toevoegen.

Om tot Jurylid benoembaar te worden, moet men Bulgaar wezen, nooit veroordeeld zijn, kunnen lezen en schrijven, landeigenaar zijn of hooger onderwijs genoten hebben, of minstens handel drijven.

Geestelijken en ambtenaren zijn onbevoegd om tot Jurylid benoemd te worden. Zóoals wij gezien hebben wordt de lijst der juryleden door de provinciale staten opgemaakt. Deze lijst bestaat uit 24 leden, waaruit door het lot drie leden aangewezen worden. De jury-

leden beraadslagen met de rechters over het schuldig of niet schuldig zijn. De straf wordt alleen door de rechters uitgesproken. Behalve de zuivere rechterlijke zaken, is een der rechters speciaal aangewezen voor die zaken, welke in Nederland door het notariaat worden waargenomen.

Zaken, het huwelijk betreffende, behooren geheel en al onder de rechtspraak der Geestelijken.

In Bulgarije zijn twee hoven van appèl, beiden zijn zamengesteld uit een voorzitter, een onder-voorzitter en vier raadsleden, zich verdeelende in twee kamers.

Het hof spreekt recht in tweede instantie over alle civiele en crimineele zaken, waarin de provinciale rechtbank reeds heeft uitspraak gedaan.

De jury wordt nooit aan het hof van appèl toegevoegd.

Het hof van cassatie bestaat uit een voorzitter een ondervoorzitter en vier raadsleden. Dit hof bepaalt zich om toe te zien dat de wet goed toegepast wordt.

VIII

ONDERWIJS.

Aan het onderwijs heeft Bulgarije voor een groot deel zijn vrijheid te danken. Gedurende lange jaren hadden de Grieksche priesters het onderwijs in handen en zij lieten de bevolking in de grootste onwetendheid. Niets is natuurlijker, wanneer men nagaat, dat de Bulgaarsche kerk stond onder de leiding van den Griekschen patriarch te Constantinopel. Dit baantje werd door de Porte verkocht aan den meest biedende. Om aan zijn geld te komen en nog wat te verdienen verkocht deze den bischopszetel. De bisschoppen verkochten wederom de mindere waardigheden, en deze moesten het eindelijk van de bevolking zien te halen.

Daardoor verkreeg men een antinationale geestelijkheid, die alleen van de bevolking te halen zocht, wat er te halen was. Toen echter eenige handelaren zich verrijkt hadden door hun handel met Europa, vooral tijdens den Krimoorlog, trachtten deze, welke goede vaderlanders waren, de bevolking goed onderwijs te verschaffen.

Niettegenstaande de tegenkanting der Turken en der geestelijkheid zonden zij, op hunne kosten, naar de voornaamste steden van Europa jonge Bulgaren, om zich aldaar te bekwamen tot onderwijzer; langzamerhand vond men niet alleen in de steden, maar zelfs op het platte land verscheidene scholen, waarin zeer goed onderwijs

gegeven werd, en waar tevens het nationaliteitsgevoel der Bulgaren opgewekt werd.

Wat men ook Vorst Alexander ten laste moge leggen, het valt niet te ontkennen, dat ook hij zeer veel voor het onderwijs gedaan heeft, en de Bulgaarsche scholen kunnen velen Europeschen tot model dienen.

De meeste personen van de eenigszins bemiddelde klasse, spreken vlot fransch en duitsch, zoo ook de ambtenaren.

Het lager onderwijs is kosteloos en verplichtend.

De uitgaven voor het onderwijs moeten door de gemeenten bekostigd worden, de staat treedt echter tusschenbeiden door het geven van subsidien. De onderwijzer wordt benoemd door den burgemeester en betaald door de gemeente. De staat en de provincie benoemen de inspecteurs.

In iedere provincie is een schoolcommissie, die onder toezicht van den Minister van onderwijs staat.

VIII.

LEGER.

Volgens de wet moet ieder Bulgaar dienen van zijn twintigste jaar af en gedurende 12 jaar, waarvan 4 jaar, in het leger, 4 jaar in de reserve, en 5 jaar in de Landweer. In de praktijk duurt de actieven dienst slechts 2 jaar in het leger.

Op een mannelijke bevolking van 1.027.803 personen is het leger zamengesteld zooals volgt :

	in tijd van vrede	in tijd van oorlog
8 regimenten infanterie ieder van 3 bataillons	16.800	24.000
2 regimenten artillerie ieder van zes batterijen met 4 kanonnen in vredestijd, 8 kanonnen in oorlogstijd	1.500	2.160
1 compagnie vestingartillerie . .	180	180
2 regimenten cavalerie in 4 es- cadrons	1.400	1.400
1 escadron garde cavallerie . . .	150	150
1 bataillon genie à 5 compagniën	880	880
Gendarmerie	1.600	1.600
te zamen	22.570	30 370

Voorts de reserve	
24 bataillons infanterie . . .	24.000
Landstorm	6.000
trein	2.000
totaal	62.370

Hieraan moet men nog toevoegen een kleine vloot bestaande uit het Jacht van den Vorst, 3 stoombooten 10 stoomsloepen en 3 barken met 9 officieren en 223 man.

IX.

Handel.

Bulgarije is zeer vruchtbaar, tevens heeft het uitgestrekte weilanden, waardoor dit land een grooten vee-stapel heeft, zoowel rundvee als schapen. Het aantal stuks rundvee wordt op 2500.000 geschat. Ook worden er uitgestrekte mijnen aangetroffen, vooral steenkolenmijnen, maar wegens de moeielijkheid van transport zijn zij tot heden nog niet degelijk geëxploiteerd geworden.

Bulgarije voert jaarlijks voor groote sommen wol, vet, huiden, kaas, boter, gedroogde pruimen, mais, rogge, haver, garst en vooral tarwe uit.

De voornaamste voorwerpen van invoer zijn: katoen en geweven stoffen, ijzer, wijn, alcohol, hout, suiker, zout petroleum.

De Bulgaren zijn ijverige arbeiders en zeer sober, en het kan niet uitblijven of zulk een bevolking zal weldra tot welvaart komen, toch laat zich het gemis aan kapitaal gevoelen.

Bulgarije bezit ook een bank, geschoeid op de leest der Nationale bank van Belgie.

De invoerrechten bedragen in Bulgarije 8 p.c. en in doorvoer 1 p.c. In 1880 bedroeg de invoer een waarde van 48.223.637 leva en de uitvoer 33.118.200. In 1884 bedroeg de invoer 46.351.280 en de uitvoer 48.867.235 leva. Het grootste handelsverkeer heeft plaats met Oostenrijk, dan volgt Engeland en Rumenie.

De spoorwegen in Exploctatie hebben slechts een gezamenlijke lengte van 250 kilometer. Er zijn 52 postkantoren, welke ongeveer 2 millioen brieven en couranten per jaar verzenden. Het aantal telegraafkantoren bedraagt 68, de lengte der lijnen 5.433 kilometer en het aantal telegrammen per jaar 443.724.

De ontvangsten der posterijen en telegrafie in 1884 beliepen 106.726 leva, en de uitgaven 1.789.950.

Bulgarije heeft een oppervlakte van 63.972 vierkante kilometer en een bevolking van 2.007.919 zielen, dit is per □ kilometer 31 inwoners; Rumelië met 815.946 inwoners beslaat een oppervlakte van 35.900 □ kilometers of 23 per □ kilometer.

De mannelijke bevolking van Bulgarije is 1.027.803 en de vrouwelijke 980.116.

Bulgarije telt 349.905 gezinnen en 339.370 woningen dus bijna ieder gezin bewoont een huis. Tevens is de eigendom zeer verdeeld, zoodat ieder landbouwer zijn eigen grond bebouwt. Onnoodig dus mede te deelen, dat er in Bulgarije geen sprake kan zijn van de sociale kwestie.

Wat zedelijkheid betreft staan de inwoners zeer hoog. Dit volk vereenigt dus alles in zich om voorspoed en geluk te genieten.

Laten wij hopen dat het spoedig deze kwade tijden doorworstele.

INHOUD:

	Bulgarije	Blz.	1
I.	Geschiedenis	„	3
II.	Grondwet en Wetgevende Macht	„	7
III.	De Vorst, de Ministers, de Raad van State	„	19
IV.	Administratieve Indeeeling	„	23
V.	Provinciale en Gemeentelijke Indeeeling	„	25
VI.	Rechterlijke Macht	„	31
VII.	Onderwijs	„	34
VIII.	Leger.	„	36
IX.	Handel	„	38

Nieuwe uitgave van A. RÖSSING, Amsterdam.

DE LANTAARN.

DERDE JAARGANG N°. 1—3.

INHOUD:

No. 1. Plaat: Een blik in de toekomst. — **No. 1.** Portretten uit de Tweede Kamer, **No. II.** Dr. H. J. A. M. Schaepman door v. d. F. — **No. 2.** De Gallomanie in Nederland, door Dr. Fok. — **No. 3.** Nieuwejaarsbrief aan het Nederlandsche volk, door Janus Blanus. — **No. 4.** Splinters. — **No. 5.** Correspondentie.

No. 2. Plaat: Een ministerieele portefeuille en geen liefhebbers. — **No. 1.** Portretten uit de Tweede Kamer, **No. III.** Jhr. Mr. W. H. de Beaufort. — **No. 2.** Het laatste deel. door Lucas. — **No. 3.** Ontucht, door Willem Hollander. — **No. 4.** Geïmporteerd, door H. J. Stratemeijer.

No. 3. Plaat: Tromp zeilt uit. — **No. I.** De Nieuwe Gids en zijn troetelkind, door Audifax. **No. 2.** Een Protest door William Hollander. **No. 3.** Een brief van Neeltjes Kwistenbibel aan Antje Birrel.

Dit Tijdschrift verschijnt den 1sten en 15den van elke maand.

Prijs per 3 m. f 1,25 fr. p. p. f 1,37.

DE LANTAARN vecverde zich reeds in het eerste jaar van haar bestaan eene niet te miskennen plaats, door frischheid van inhoud, strijdvaardigheid tegen den Hollandschen Jan Saliegeest in kunst en letteren en vooral door het besteden van zorg aan den vorm. Ook vonden de geestige krijttekeningen, waarmede **J. Holswilder** ieder No. opluistert, zeer veel waardering.

Alle maanschriften, dag- en weekbladen beweren eenstemmig, dat **DE LANTAARN** eene eigen en eenige plaats onder onze Tijdschriften inneemt.

Proefnummers zijn op franco aanvraag gratis verkrijgbaar.

M. A. PERK, De Tooneelarheid eener non uit de Tiende Eeuw. post 8°. . . . . f 1.90
A. von BERKEL, Utrechtsch Hoogenschool vijftien jaren na het begin en vijftien jaren voor het einde der XIX Eeuw. roy. 8°. f 1.50
Mr. H. COSMAN, Nosca, een gedicht. . . . f 1.90 geb. f 2.50
LOUIS COUPERUS Orchideeën. Een bundel poëzie en proza opgedragen aan Prof. Dr. J. ten Brink. . . f 1.40 geb. f 2.50
DOSTOJEWSKY, Schuld en Boete. Russische roman. 3 dln. gr. 8°. . . . . f 7.90
LEO GRAAF TOLSTOI, De Kozakken. Tafereelen uit het beleg van Sebastopol. . . . . f 3.25

TER PERSE.

BULGARIJE, Roman van Detlef Stern. Door Mevr. R. Brugsma Hænenberger. 2 dln.

INHOUD:

	Bulgarije	Blz.	1
I.	Geschiedenis	„	3
II.	Grondwet en Wetgevende Macht	„	7
III.	De Vorst, de Ministers, de Raad van State	„	19
IV.	Administratieve Indeeeling	„	23
V.	Provinciale en Gemeentelijke Indeeeling	„	25
VI.	Rechterlijke Macht	„	31
VII.	Onderwijs	„	34
VIII.	Leger.	„	36
IX.	Handel	„	38

Nieuwe uitgave van A. RÖSSING, Amsterdam.

DE LANTAARN.

DERDE JAARGANG N°. 1-3.

INHOUD:

No. 1. Plaat: Een blik in de toekomst. — No. 1. Portretten uit de Tweede Kamer, No. II. Dr. H. J. A. M. Schaepman door v. d. F. — No. 2. De Gallomanie in Nederland, door Dr. Fok. — No. 3. Nieuwejaarsbrief aan het Nederlandsche volk, door Janus Blanus. — No. 4. Splinters. — No. 5. Correspondentie.

No. 2. Plaat: Een ministerieele portefeuille en geen liefhebbers. — No. 1. Portretten uit de Tweede Kamer, No. III. Jhr. Mr. W. H. de Beaufort. — No. 2. Het laatste deel, door Lucas. — No. 3. Ontucht, door Willem Hollander. — No. 4. Geïmporteerd, door H. J. Stratemeyer.

No. 3. Plaat: Tromp zeilt uit. — No. I. De Nieuwe Gids en zijn troetelkind, door Audifax. No. 2. Een Protest door William Hollander. No. 3. Een brief van Neeltjes Kwistenbibel aan Antje Birrel.

Dit Tijdschrift verschijnt den 1sten en 15den van elke maand.

Prijs per 3 m. f 1,25 fr. p. p. f 1,37.

DE LANTAARN veeverde zich reeds in het eerste jaar van haar bestaan eene niet te miskennen plaats, door frischheid van inhoud, strijdvaardigheid tegen den Hollandschen Jan Saliegeest in kunst en letteren en vooral door het besteden van zorg aan den vorm. Ook vonden de geestige krijtteekeningen, waarmede J. Holswilder ieder No. opluistert, zeer veel waardering.

Alle maanschriften, dag- en weekbladen beweren eenstemmig, dat DE LANTAARN eene eigen en eenige plaats onder onze Tijdschriften inneemt.

Proefnummers zijn op franco aanvraag gratis verkrijgbaar.

M. A. PERK, De Tooneelarbeid eener non uit de Tiende Eeuw. post 8°. . . . . f 1.90
A. von BERKEL, Utrechtsch Hoogenschool vijftien jaren na het begin en vijftien jaren voor het einde der XIX Eeuw. roy. 8°. f 1.50
Mr. H. COSMAN, Nosca, een gedicht. . . . f 1.90 geb. f 2.50
LOUIS COUPERUS Orchideeën. Een bundel poëzie en proza opgedragen aan Prof. Dr. J. ten Brink. . . f 1.40 geb. f 2.50
DOSTOJEWSKY, Schuld en Boete. Russische roman. 3 dln. gr. 8°. . . . . f 7.90
LEO GRAAF TOLSTOI, De Kozakken. Tafereelen uit het beleg van Sebastopol. . . . . f 3.25

TER PERSE.

BULGARIJE, Roman van Detlef Stern. Door Mevr. R. Brugsma Haenenberger. 2 dln.

Nieuwe Uitgaven van A RÖSSING, Amsterdam:

JULIUS STINDE,
Schrijver van de Familie Buchholz,
WOUDNOVELLEN;

Vertaald door ANTONIA.

f 1,50 geb. f 1,90

E. Ahlgren, GELD.
ROMAN UIT HET ZWEEDSCH DOOR PH. WIJSMAN.
f 2,90.

FRITZ MAUTHNER,
EEN ATURIËR OP DE BOVENWERELD.
VERTAALD DOOR W. G. VAN NOUHUIJS.
f 1,90.

INHOUD: De Aturiërs. — Voorrede van den uitgever. — De hoofdeugd der bovenaardschen. — Kinderoog kan geen leugenaar opsporen; de rekenmachine voor kunstwaardeering. — Kinderoog wordt prins. — Hij wordt in het openbaar tentoongesteld. — Hij moet Latijn leeren. — Dieren-aanbidding der Berlijners. Voorliefde der Europeanen voor menschen van een andere kleur. — Hardhoorigheid der Europeanen; de piano. — Hij krijgt een ridderorde. — De deugd: protectie. — Kinderoog moet een godsdienst kiezen. — Kinderoog wil geen advocaat worden. — Kinderoog wordt gevangen genomen en terecht gewezen. — Aturiërs ondergang.

Een boek op menige bladzijde tintelend van vernuft. (*Kerkel. Courant.*)

**De Tooneelspeelkunst te Utrecht en de
Utrechtsche Schouwburg,**

DOOR MR. W. G. F. A. VAN SORGEN.
Met illustraties van A. G. A. VAN RAPPAARD en L. W. R. WENCKEBACH.
In 4o. form. f 2.50.

D. M. Maaldrink, HERODES,
HISTORISCH DRAMA IN VIER BEDRIJVEN MET
EEN VOOR- EN NASPEL.

Post 8o. f 1.40 geb. f 1.90.

TYP. TH. A. VAN ZEGGELEN, AMSTERDAM.